

Μια ζωή, που μοιάζει με παραμύθι... Ένα κορίτσι από πάμφτωχη οικογένεια, καταλήγει στα καμπαρέ, παντρεύεται ένα εκατομμυριούχο και τελικά αποκτά τον τίτλο της πριγκίπισσας! «Η Μεγάλη Επίσημη» του Γρηγόρη Μπιθικώτση, η Πριγκίπισσα Ζήνα Κάνθερ Ντε Τύρας, είναι ένας μύθος που σήμερα ζει απομονωμένη στην έπαυλή της στην περιοχή Λυκαβητού στη Λευκωσία. Όσο κι αν προσπάθησα, δεν κατάφερα να την προσεγγίσω. Η σύγχρονη σταχτοπούτα ζει συντροφιά με τη μοναξιά της...

Της Αντιγόνης Δρουσιώτου

ΠΡΙΓΚΙΠΙΣΣΑ

ΖΗΝΑ ΚΑΝΘΕΡ ΝΤΕ ΤΥΡΑΣ

Η ζωή της όλη

«Μια γυναίκα φεύγει, μια σωστή κυρία, τα βήματα κρύβουν μια θλιβερή ιστορία» της τραγουδούσε τη δεκαετία του εξήντα ο Γρηγόρης Μπιθικώτσης και της φιλούσε το χέρι. Η «θλιβερή ιστορία» της Ζήνα Κάνθερ ξεκίνησε στο χωριό Τάλα της Πάφου, «όπου αμυγδαλιές, λεμονιές, πορτοκαλιές, βερικοκιές, συκιές, απλώνονταν παντού. Απέραντοι αμπελώνες και δημητριακά. Λουλούδια μοσχοβολούσαν στις αυλές, Επίγειος παράδεισος είναι το χωριό μου». Έτσι το περιγράφει στο βιβλίο της, όπου παρουσιάζεται με δύο πρόσωπα, τη σημερινή Πριγκίπισσα που δέχεται την εξομολόγηση της απλής χωριατοπούλας που είναι στην ουσία η δικιά της ζωή.

«Μέσα σε τούτο τον παράδεισο είδα το φως του κόσμου. Δεν πρόλαβα να νιώσω τις ομορφιές του και με κατέκλυσε μια απίθανα απέραντη κι απερίγραπτη δυστυχία. Καταποντίστηκα στην αγκαλιά της και τα πάντα σκεπάστηκαν με τα μαύρα χρώματα της απελπισίας. Τα πρώτα χρόνια της ζωής μου με γιομίζουν πάντα θλιβερά συναισθήματα. Η δυστυχία βασίλευε στο σπίτι μου από τον πρώτο χρόνο που παντρεύτηκαν ο πατέρας κι η μητέρα».

Μεγάλωσε με τους τσακωμούς των γονιών, το ξυλοδαρμό, τις απειλές, τους εξευ-

τελισμούς. «Ήταν κι οι φιλενάδες που τις άλλαζε σαν τα πουκάμισα ο πατέρας. Όλες προσπαθούσαν να τον καλοπιάσουν, για να τον δέσουν πιο καλά και να τον χωρίσουν από τη γυναίκα του. Η ζωή της μητέρας κατάντησε αβάστακτη. Ο πατέρας δεν περιοριζόταν στην γκρίνια και τις φωνές. Άρχισε να τη δέρνει με πραγματική μανία. Η μητέρα κυλιόταν στο χώμα καταματωμένη, με πληγές στο πρόσωπο, σ' όλο το κορμί. Ήταν τόσο σκληρός που έφθανε να τρίβει το πρόσωπό της κάτω στη γη, μόνο και μόνο για να το παραμορφώσει».

Οι εμπειρίες της παιδικής ηλικίας είναι επώδυνες. Τις περιγράφει η ίδια: «Σε τούτο το περιβάλλον γεννήθηκα γύρω στα 1930. Ήμουν το στερνοπαιδί. Η μάνα ήταν σαράντα χρονών κι όλα τα παιδιά είχαν φύγει απ' το σπίτι, εκτός από την δεκαπεντάχρονη τότε αδελφή που έκανε όλες τις δουλειές του σπιτιού, είχε και τη φροντίδα μου. Έτσι η μητέρα μπορούσε να δουλεύει έξω σκληρά όλη τη μέρα. Ψηνόταν στη ζέστη να θερίσει, να μαζέψει χαρούπια, να σκουπίσει αυλές, να κάνει ένα σωρό δουλειές. Δε τη φόβιζαν οι κατατρεγμοί, η κούραση, η πείνα, η δίψα, η σκληρότητα του πατέρα, η κακία του κόσμου. Τα 'παιρνε όλα αψήφιστα. Περιπατούσε μι- ▶

Η φιλική της σχέση με το Γρίβα ήταν σε όλους γνωστή. Δεν είναι τυχαίο άλλωστε ότι η Ζήνα Κάθερ είναι μία από τους βασικούς χρηματοδότες του Ιδρύματος Γρίβα στην Αθήνα.

λια ολόκληρα για να πάει δουλειά. Διψούσε και δεν το 'λεγε. Πεινούσε και δε ζητάγε βοήθεια από κανένα. Ο πατέρας ζητούσε διαζύγιο κι απειλούσε να τη σκοτώσει».

Εφυγε η μάνα από το σπίτι για να εξασφαλίσει ένα κομμάτι φαί. Τα δυο παιδιά έμειναν απροστάτευτα μόνα με τον πατέρα.

«Από μικρή έμαθα να δουλεύω. Είναι αμέτρητες οι φορές που γύριζα θεονήστικη στο σπίτι, ξυπόλυτη και με ραγισμένη καρδιά. Είχα γίνει επτά χρονών και δεν είχα φορέσει ακόμη παπούτσια». Στο σχολείο πήγε μέχρι την τετάρτη τάξη. «Κανείς δε μας αγαπούσε. Κανείς δε μας πονούσε. Όλοι μας εκμεταλλεύονταν. Η θέση μας ήταν απελπιστική. Πέντε ολάκερα χρόνια δουλεύαμε σκληρά και πεινούσαμε. Πικρό ήταν το ψωμί που τρώγαμε. Αφόρητη η ζωή μας. Μέρα γλυκιά δε χαρήκαμε. Μας πήρε η απελπισία. Τότε, σκεφτήκαμε με τη μητέρα να κατεβούμε στην πόλη να δουλέψουμε. Εκεί, θα 'χαμε, τουλάχιστο, σίγουρο το μεροκάματο και μια ζωή χωρίς το καθημερινό φαρμάκι του φόβου και της πείνας. Η κούραση δε μας ένοιαζε. Πικρό είναι το ψωμί, πικρό το μεροκάματο. Με χίλιους κόπους και βάσανα μαζέψαμε μερικά λεφτά για την πρώτη εγκατάστασή μας και πήγαμε στην πόλη. Δεν ήταν κι εκεί καλύτερα. Εργάστηκα εσωτερική σε μια οικογένεια. Δούλεψα ένα χρόνο χωρίς να πληρώνομαι».

Κατέληξε στη Λεμεσό. Για δυο χρόνια δούλεψε σε μια κλινική. Ήταν ευχαριστημένη απ' τη ζωή και τη δουλειά της. «Εβλεπα μ' εμπιστοσύνη το μέλλον. Ήμουν βέβαιη πως είχαν τελειώσει τα βάσανα, πως δε θα ξανάπινα φαρμάκια, πως δε θα 'χα πια στεναχώριες και πίκρες». Κι όμως, «μια μέρα ζήτησα άδεια για να πάω να δω τη μητέρα. Την είχα πεθυμήσει. Φεύγοντας από την κλινική είχα έντονο το προαίσθημα πως δε θα ξαναγύριζα». Πραγματικά, γνώρισε ένα νέο 23 χρονών, τη ζήτησε από τη μάνα της. Εκείνη στην αρχή αντέδρασε. Στο τέλος έδωσε τη συγκατάθεσή της. «Το σπουδαίο είναι πως μόνο εμένα δεν είχαν ρωτήσει αν ήθελα το Λεύκο. Έτσι βιαστικά τα κουβέντιασαν, τα συμφώνησαν και μας αρραβώνια-

σαν. Εγώ τα 'χα χαμένα. Αποφάσισα όμως να υποταχτώ στο ριζικό μου και να μην αποδιώξω το Λεύκο. Ίσως, σκέφτηκα, να 'ναι καλύτερα έτσι κι αυτή η ξαφνική πρόταση να οδηγήσει σε μια ήσυχη κι ευτυχισμένη ζωή. Μπορεί η μοίρα να 'θελε έτσι να μ' αποζημιώσει για τα δεινά που μέχρι τώρα είχα υποστεί».

Η μοίρα, όμως, της έπαιξε άσχημο παιχνίδι. Νοίκιασε ένα δωμάτιο με το Λεύκο και περίμενε με τα πρώτα λεφτά να στεφανωθούν. «Δεν είχα ονειροπολήσει ποτέ να γίνω ερωμένη. Ήθελα πάντα τον άντρα σαν σύζυγο. Ωστόσο, η μοίρα το θέλησε αλλιώς κι από μερικά τυχαία γεγονότα έφτασα στη θέση εκείνη που κάθε άλλο παρά συμπαθής μου ήταν. Δεν το συγχωρούσα στον εαυτό μου. Τέσσερις πέντε μήνες μετά τη συμβίωσή μας, έμεινα έγκυος. Η μητέρα του με κανένα τρόπο δε με ήθελε για νύφη. Αυτός ο γάμος δε θα γίνει ποτέ όσο ζω, μου 'πε». Και πράγματι, ο γάμος αυτός δεν έγινε ποτέ. Μόνη γέννησε ένα γιο. Τον άφηνε σε μια γυναίκα όλη τη μέρα που δούλευε και το μάζευε το βράδυ.

«Υστερα από σαράντα μέρες, αναγκάστηκα να βρω άλλη γυναίκα. Η πρώτη έκλεβε το γάλα κι είχε το παιδί αφημένο στην τύχη του. Σε λίγους μήνες το βάφτισα Σωκράτη». Το παιδί μεγάλωνε σε ξένα χέρια. Το έβλεπε μόνο μια ώρα το βράδυ, όταν έφευγε απ' τη δουλειά. Πέρασαν μήνες, όταν γνώρισε τον Αλέξανδρο. Είχε φτάσει σε αδιέξοδο οικονομικό. «Εχω εγκαταληφθεί απ' όλους. Δεν μπορώ να θρέψω το παιδί μου. Τα λεφτά που παίρνω δε μου φτάνουν. Χρωστώ ενοίκια, χρωστώ στον μπακάλη. Δουλεύω σκληρά και δε μου περισσεύει πεντάρα. Δεν αναφέρω την κούραση. Ποτέ δεν τη λογάρισα. Θέλω δύο ώρες πορεία κάθε μέρα για να πηγαίνω να βλέπω το παιδί μου», του εξομολογήθηκε μια μέρα. Εκείνος τη βοήθησε. Της πλήρωσε τα χρέη.

Η γυναίκα που πρόσεχε το παιδί της ζήτησε να το υιοθετήσει. «Μ' είχαν πάρει τα δάκρυα για τη σκληρότητά της. Υστερα σου λένε πως μόνο οι φτωχοί νιώθουν τον άνθρωπο και τον αγαπούν. Αλίμονο!! Ο Θεός να σε φυλάει να μη βρεθείς σαν την καλαμιά στον κάμπο και να σε δέρνουν όλοι οι ανέμοι. Έτσι και σε ρίξει η μοίρα σου στην αχαριστία των ανθρώπων, να μην περιμένεις ποτέ ούτε χάρη ούτε απολύτρωση. Πρέπει μόνο να φτιάξεις τη ζωή σου. Αν δεν μπορείς, αν δεν έχεις όρεξη να παλέψεις, αν δεν είσαι δυνατός, τότε χάθηκες». Μεγάλη ήταν η πίκρα που πήρε κι από την οικογένειά της. Η μεγάλη αδελφή της ζήτησε

Το ντεμπούτο μου στη Λεμεσό έκανε μεγάλη εντύπωση. Είχα καταπληκτική επιτυχία. Το κέντρο δούλευε φουλ. Έμεινα εκεί πολλούς μήνες. Κράτησα τη θέση μου και δεν έδωσα ποτέ αφορμή για παρεξήγηση. Γενική ήταν η ομολογία πως δεν ήμουν σαν τις άλλες κοπέλες των καμπαρέ».

λεφτά για να παντρευτεί. Της τα έστειλε αμέσως. «Έκλαψα πολύ και πικράθηκα αφάνταστα όταν έμαθα ότι ο γάμος γίνθηκε χωρίς να με καλέσουν. Πήγαν όλα τ' αδέρφια και μόνο εγώ έλειπα. Ούτε η μητέρα δε με θυμήθηκε. Πόση αγνωμοσύνη, Θεέ μου!»

Ερωτεύτηκε τον Αλέξανδρο. «Ήταν ένας έρωτας γεμάτος πάθος και φλόγα. Άξιζε κάθε πάθος και θυσία ο πανέμορφος εκείνος νέος. Με συγκλόνιζε. Μια άλλη θα ζούσε όσο μπορούσε πιο έντονα τη μοναδική τούτη περιπέτεια. Εγώ την έκανα πίκρα κι οδυνηρή προσημονή». Κι όταν μετά από χρόνια αποφάσισε να ενωθεί μαζί του με τα δεσμά του γάμου, της τον πήρε ο χάρος.

Μια πρόταση για δουλειά σε νυχτερινό κέντρο την έβαλε σε σκέψεις. «Όλη μέρα το βασάνιζα στο μυαλό μου. Δεν ήξερα τι ακριβώς ήταν τα νυχτερινά κέντρα. Μου έκρυσαν την αλήθεια. Μου παράστησαν παράδεισο μια ζωή που 'ναι κόλαση. Με ξεγέλασαν και πήρα τη μεγάλη απόφαση. Το ντεμπούτο μου στη Λεμεσό έκανε μεγάλη εντύπωση. Είχα καταπληκτική επιτυχία. Το κέντρο δούλευε φουλ. Έμεινα εκεί πολλούς μήνες. Κράτησα τη θέση μου και δεν έδωσα ποτέ αφορμή για παρεξήγηση. Με τριγύριζαν πολλοί και μάλιστα μ' επιμονή. Τους απομάκρυνα μ' ευγένεια. Γενική ήταν η ομολογία πως δεν ήμουν σαν τις άλλες κοπέλες των καμπαρέ».

Έκανε μαθήματα ρυθμικής και γυμναστικής πέντε ώρες κάθε μέρα. Η φήμη της είχε απλωθεί σ' όλη την Κύπρο. Δούλειε στη Λεμεσό, στη Λάρνακα, στη Λευκωσία. Συντηρούσε ένα γιο και μια μάνα. Όσο που την έφτανε ο μισθός. «Δεν έλειπαν απ' το κέντρο τ' αρπακτικά όρνια. Πολλοί ήθελαν την καρδιά και το κορμί μου. Με κερνούσαν κι επέμεναν να πιω. Με ζητούσαν στο χορό, μ' έσφιγγαν και κολλούσαν πάνω μου. Στο τέλος, μου κάνανε φανερά την πρότασή τους. Ήξερα ότι έπρεπε να κάνω υπομονή και να 'μαι ευγενική, για να μη χάσω τη δουλειά μου. Δε μοιάζεις με τις άλλες καλλιτέχνιδες των κέντρων αυτών, μου έλεγαν. Είσαι κάτι το αφύσικο μέσα στη γεμάτη ανηθικότητα ατμόσφαιρά τους».

Μια καινούργια ζωή ξεκίνησε με τη γνωριμία της με το μέλλοντα σύζυγο. «Ήρθε ένα βράδυ σα φωτεινός αερόλιθος να διαλύσει τα σκοτάδια, να ταραξεί το τέλμα και να με λυτρώσει απ' την κόλαση. Έργο της Θεϊας Πρόνοιας θεωρώ τον ερχομό του. Είχα αδειάσει όλο το ποτήρι της πίκρας χωρίς να βαρυγκωμησω. Ο Θεός έκρινε πως αρκούσαν τα μαρτύριά μου.

Τρεις μήνες μετά το γάμο πήρε αμερικάνικο διαβατήριο και από το δικηγόρο του άντρα της έμαθε πως ήταν ένας από τους πλουσιότερους ανθρώπους του κόσμου. Ήταν ιδιοκτήτης μεταλλείων και πετρελαιοπηγών σε πολλά μέρη.

Πως ήταν καιρός να διαβώ τη «στενή πύλη» του Παραδείσου. Αυτός είναι που έστειλε το σωτήρα μου».

Τον γνώρισε στο κέντρο που δούλευε. «Γίναμε φίλοι. Πίναμε, τρώγαμε, με πήγαινε ως την πόρτα του σπιτιού και μ' άφηνε». Κι όταν βρέθηκε μετά από ένα αυτοκινητιστικό ατύχημα στο νοσοκομείο, βαριά τραυματισμένος, έτρεξε κοντά του. Τον βοήθησε να κόψει το ποτό. Ήταν αλκοολικός. Πέρασε αρκετός καιρός από τότε, όταν τη ζήτησε σε γάμο. «Για μας δεν υπήρχε πια νύχτα. Ο ήλιος δε θα βασιλεύει ποτέ. Οι εφημερίδες έκαναν ανάγνωση το γάμο μας. Εγραφαν για τη φτωχή σταχτοπούτα που πήρε ένα βαθύπλουτο. Μιλούσαν για τυχερό γάμο. Τα διάβαζα κι έπεφτα απ' τα σύννεφα. Τίποτα δεν ήταν αλήθεια. Ποτέ δεν τον είχα ρωτήσει τι περνούσε είχε. Μου αρκούσε που ήταν καλός κι ευγενικός άνθρωπος».

Το γαμήλιο ταξίδι έγινε στη Βηρυτό. «Τότε άρχισε να ξαναπίνει. Του μιλούσα, αλλά δε με άκουγε. Τον εκλιπαρούσα να μην καταστρέψει την υγεία του, αλλά του κάκου. Επινε ό,τι έβρισκε μπροστά του, μαζί με φάρμακα». Ετσι περνούσε η ζωή της, με το σύζυγο ολοένα και περισσότερο να βυθίζεται στο τέλμα του αλκοολισμού. «Μάταιες όλες μου οι προσπάθειες! Έβλεπα πως μέρα με τη μέρα έχανα τον άντρα μου. Πονούσα πολύ. Δεν είχα φανταστεί έτσι τον έγγαμο βίο».

Τρεις μήνες μετά το γάμο πήρε αμερικάνικο διαβατήριο και από το δικηγόρο του άντρα της έμαθε πως ήταν ένας από τους πλουσιότερους ανθρώπους του κόσμου. Ήταν ιδιοκτήτης μεταλλείων και πετρελαιοπηγών σε πολλά μέρη. Τα καθαρά κέρδη ήταν τεράστια. Όμως, τα προβλήματα του αλκοολισμού στιγμάτιζαν τη ζωή της. Ο σύζυγος έκανε μήνες σε κλινικές του εξωτερικού. Έβγαινε μ' ελπίδες για ένα καλύτερο αύριο. «Η ζωή μας περνούσε ήσυχη χωρίς επεισόδια. Συχνά πηγαίναμε στη Νέα Υόρκη για να δούμε κανένα θεατρικό ή κινηματογραφικό έργο». Κι εκεί που όλα κυλούσαν ήσυχα, ερχόταν μια νέα κρίση αλκοολισμού. Πάλι κλινικές, και τρεχάματα.

«Αλλαγές σπιτιών, αλλαγές τόπων, ταξίδια, αεροπλάνα, σιδηρόδρομοι, νέοι άνθρωποι, νέ-

Η μεγάλη οικονομική της επιφάνεια της επέτρεψε να γνωρίσει από κοντά μεγάλες προσωπικότητες τόσο στην Κύπρο όσο και στο εξωτερικό. Στις φωτογραφίες που δημοσιεύουμε διακρίνεται μαζί με τον Πάπα και τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο.

και στην Ελλάδα, όσο και σε χώρες του εξωτερικού ήταν τεράστια. Μεταξύ των έργων της περιλαμβάνονται η ανέγερση σχολείων, η οικονομική ενίσχυση φιλανθρωπικών ιδρυμάτων, νοσοκομείων, Δήμων και κοινοτήτων, το κτίσιμο εκκλησιών. Δαπάνησε εκατομμύρια λίρες. Χορήγησε σπίτια σε φτωχικές οικογένειες και ορφανά, άνοιξε και συντήρησε τραπεζικούς λογαριασμούς στο όνομα νεαρών κοριτσιών, σπούδασε παιδιά, επιχορήγησε την κατασκευή αθλητικών σταδίων και σωματείων.

ΓΙΑ ΤΙΣ ΑΝΑΚΡΙΣΕΙΣ ΓΙΑ ΣΥΝΟΜΟΣΙΑ

Όκτώ μέρες κράτηση Κάνθερ και Περσιάνης

Η ΚΑΤΑΘΕΣΗ ΑΝΩΤΕΡΟΥ ΥΠΑΣΤΥΝΟΜΟΥ

Με από απόφαση δικαστικού οργάνου η Πριγκίπισσα Κάνθερ και η Πριγκίπισσα Περσιάνη καταθέσαν στην Αστυνομία για έξι μέρες...

Κάνθερ και Τυράς

ΖΗΤΕΙΤΑΙ ΒΕΛΤΙΩΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΑ... Με διαταγή της Πρωτοδικού...

Τον Ιούλιο του 1978, το όνομά της αναμίχθηκε στη γνωστή υπόθεση στασιαστικής συνωμοσίας κατά του κράτους. Τα δημοσιεύματα της εποχής, αναφέρουν ότι η Πριγκίπισσα Κάνθερ Ντε Τυράς συνελήφθη από την αστυνομία και το δικαστήριο διέταξε την οκταήμερη κράτησή της. Αυτή ήταν ίσως η τελευταία φορά που ο Τύπος παραχώρησε τους πρωτοσέλιδους του τίτλους στην «Πριγκίπισσα Ζήνα από την Τάλα Πάφου...»

Συνελήφθη κθές η Ζήνα Κάνθερ... Κ' Ο ΠΕΡΣΙΑΝΗΣ... Η ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ...

οι οριζόντες. Αλλά, παντού, η ίδια ζωή και πάντοτε, η αγωνία μήπως ξαναρωστήσει κι αρχίσει πάλι το ποτό. Ήμουν η σύζυγος μαζί κι η νοσοκόμα που ξαγρυπνούσε στο πλευρό του. Ήμουν υποχρεωμένη να δέχομαι αδιαμαρτύρητα κάθε ιδιοτροπία του. Ήμουν αποφασισμένη για όλα και δεν παραπονέθηκα ποτέ. Καμιά άλλη δε θα μπορούσε να κρατήσει τόσο πολύ». Όλο αυτό το χρόνο άρχισαν και τα προβλήματα με τους διαχειριστές της περιουσίας του. «Όσες φορές ήθελα να κάνω κάποιο φιλανθρωπικό έργο κι επιχειρούσα να βοηθήσω κανένα δυστυχή, έμπαιναν στη μέση. Αναγκαζόμουν να δίνω μάχη».

Παντρεύτηκε σε ηλικία τριάντα χρονών. Πέρασε δίπλα του χρόνια καθημερινής προσπάθειας και αγωνίας. «Ο εφιάλης της κλινικής μας παρακολουθεί παντού. Ο προσωπικός γιατρός είναι ο καθημερινός επισκέπτης μας. Φάρμακα, χάπια, ενέσεις, προσοχή, παρακολούθηση. Εκείνος μου 'χε χαρίσει μια νέα ζωή. Μ' είχε σώσει απ' την κόλαση και το άγχος της φτώχειας. Αλλά, ταυτόχρονα, μ' είχε ρίξει σε μια άλλη κόλαση και σ' ένα άλλο λαβύρινθο το ίδιο αδιέξοδο. Αυτή ήταν η ζωή μου. «Δεν έχει πλοίο, δεν έχει οδό» για μένα! Γεννήθηκα και θα μείνω για πάντα μια Πηνελόπη».

Ετσι σκιαγράφεται στο βιβλίο «Μια ζωή μέσα στον άνεμο». Το 1952 παντρεύτηκε τον Αμερικανό εκατομμυριούχο Κριστιάν Κάνθερ. Το 1967 απέκτησε, έπειτα από πνευματική υιοθεσία από τον Πρίγκιπα Παύλο Παλαιολόγο - Κριβέ, τον τίτλο της Πριγκίπισσας ντε Τυράς. Η φιλανθρωπική της δράση τόσο στην Κύπρο

και στην Ελλάδα, έχει συναντηθεί με εξέχουσες πολιτικές και θρησκευτικές προσωπικότητες, όπως τον Πάπα Ιωάννη Παύλο, Πατριάρχες. Στενή ήταν η φιλία της με το Γρίβα και βοήθησε γενναιόδωρα στην ανέγερση του Ιδρυματός του στην Αθήνα. Γνωστή κι η δράση της στον απελευθερωτικό αγώνα του 1955. Για την πολιτική της δραστηριότητα κατά καιρούς λέχθηκαν και γράφτηκαν πολλά.

Όσοι τη γνώρισαν μιλούν για μια θερμή καρδιά γεμάτη καλοσύνη για τον άνθρωπο. Γι' αυτό κάποιοι επιτήδειοι την εκμεταλλεύτηκαν. Όποιος ζητούσε βοήθεια την πρόσφερε απλόχερα, χωρίς διακρίσεις. «Κανείς» όμως σήμερα δεν τη θυμάται. Κάποιοι παλιοί φίλοι στη Λεμεσό, με το άκουσμα του ονόματός της νοστάλησαν τις παλιές καλές εποχές. Τότε που έλαμπε με μεγαλοπρέπεια, που γινόντουσαν δεξιώσεις για χάρη της, που μιλούσε όλη η Κύπρος για τις φιλανθρωπίες και την ανθρωπιά της. Γι' αυτό και συχνά την πλήρωνε ακριβά σε επιτήδειους. Έδινε απλόχερα. Ήθελε να σκορπίζει χαρά. Ίσως αυτή τη χαρά που η ίδια τόσο πολύ στερήθηκε.

Όσες μέρες διάβαζε το βιβλίο της κι όσο μετέφερα τη ζωή της στο χαρτί νοερά σιγοτραγουδούσα: «Ξύπνησα νύχτα και μεσ' τη σκέψη μου άναψαν φώτα. Κι ήρθες, εσύ, έτσι απροσκάλεστα στου νου την πόρτα. Κοντά μου ήρθες, δειλά μου έδωσες τ' άσπρο σου χέρι, Μεγάλη Επίσημη που τόσα χρόνια ήσουν χαμένη...». Αυτή είναι η Πριγκίπισσα Ζήνα Κάνθερ ντε Τυράς, «μια σωστή κυρία, τα βήματα της κρύβουν μια θλιβερή ιστορία». ■